

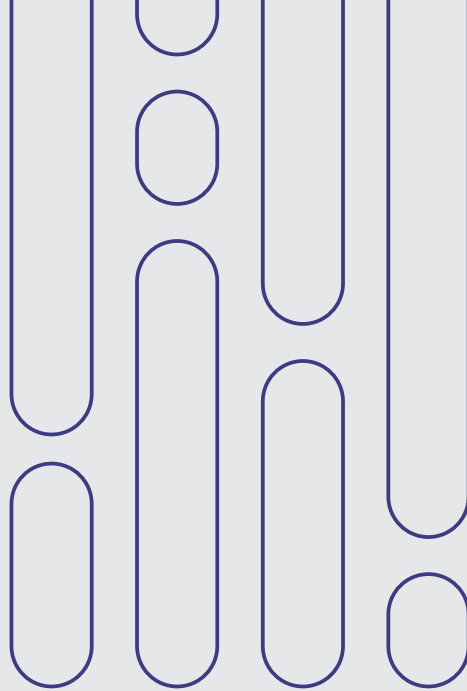
گزارش

**گذشته شدن رضی
موسوی در سوریه..
پیامهای این حمله
اسرائیل و مواضع ایران**

03 ژانویه 2023

RASANAHA
المعهد الدولي للدراسات الإيرانية
International Institute for Iranian Studies

فهرست

- نخست: رضی موسوی .. نقش و مأموریت‌های وی در
3 راهبرد ایران در سوریه.....
- دوم: انگیزه های اسرائیل از این اقدام
4 و پیامهای آن ..
- سوم: موضع ایران و واکنشهای احتمالی ی..... 7
- برآیند و نتیجه گیری..... 8

TASNIM_Military

عکس آرشیو: موسوی در کنار حسن نصر الله دبیر کل «حزب الله لبنان»

علی رغم اینکه اسرائیل در سالهای اخیر و در راستای راهبرد «نبردی میان جنگها» طی چندین عملیاتی مواضع شبه نظامیان مورد حمایت ایران و عناصر حزب الله در سوریه و همچنین زیر ساختها و انبارهای تسلیحاتی مربوط به این گروهها را هدف حملات هوایی قرار داده است، اما عملیات ۲۵ دسامبر ۲۰۲۳ میلادی که به کشته شدن رضی موسوی یکی

از فرماندهان مهم ایرانی در سوریه انجامید، با توجه به رقابت ایران و اسرائیل در سوریه و نیز تنش منطقه ای که در چندین جبهه در حال افزایش است، یک حادثه مهم به شمار می آید. این گزارش انگیزه ها و پیامهای این حادثه را در معادله جنگ اسرائیل و ایران مورد بررسی قرار می دهد.

نخست: رضی موسوی .. نقش و مأموریت‌های وی در راهبرد ایران در سوریه

موسوی یکی از چهره های معروف و مهم سپاه پاسداران ایران است که تهران وی را به عنوان مستشار نظامی و هماهنگ کننده همکاریهای نظامی ایران و سوریه معرفی می کند. اما در واقع، او یکی از عناصر کلیدی فعالیتهای ایران در منطقه و به منزله دست راست قاسم سلیمانی فرمانده پیشین «سپاه قدس» در زمینه فعالیتهای منطقه ای بود. در واقع، موسوی نماینده «سپاه قدس» در سوریه بود. او فرمانده یگان ۲۲۵۰ را بر عهده داشت که به عنوان زیر مجموعه یگان ۲۰۰۰ فعالیت می کرد و مأموریت انتقال جنگ افزارها و جنگجویان از ایران به سوریه و سپس

به لبنان را بر عهده داشت. بنا به برخی منابع او ۳۰ سال در سوریه فعالیت داشت؛ از این رو می توان او را فرمانده «سپاه قدس» در سوریه دانست؛ به ویژه اینکه قآانی در سوریه چندان محبوبیت و خبرگی ندارد. لذا، جای تعجب نیست که اسرائیل وی را به عنوان یک شخصیت کلیدی مورد هدف قرار دهد و با از میان برداشتن او، ارتباط لوجستیک میان سپاه پاسداران ایران و گروههای شبه نظامی مورد حمایت ایران در سوریه و حزب الله لبنان را قطع کند؛ گفتنی است که از اکتبر ۲۰۲۳ میلادی که جنگ اسرائیل و حماس شعله ور شده است، این گروهها نیز در گرماگرم جنگ کنونی، کمر به تهدید منافع اسرائیل بسته اند.

عکس آرشیو: رضی موسوی را در کنار قاسم سلیمانی نشان می دهد

دوم: انگیزه های اسرائیل از این اقدام و پیامهای آن

حمله هوایی اسرائیل به مناطق روستایی حومه دمشق و کشتن یکی از مهمترین فرماندهان ایرانی در سوریه با انگیزه های ژئوپلیتیک صورت می گیرد که با تحولات پرشتاب منطقه بی ارتباط نیست. همچنین این عملیات

اسرائیل چندین پیام برای ایران دارد که در اینجا به آنها نگاهی می‌اندازیم:

یک. ارسال پیامهای نظامی به ایران

موسوی از مدتها قبل به عنوان هدف اسرائیل مطرح بوده است و این اولین باری نیست که اسرائیل یگان ۲۲۵۰ را هدف قرار می‌دهد. این یگان در سپتامبر ۲۰۲۲ میلادی نیز هدف حملات اسرائیل قرار گرفت. همچنین، اسرائیل حملات خود به فرودگاههای سوریه و دیگر مراکز در جنوب دمشق را شدت بخشید که در نتیجه آن تعدادی از فرماندهان ایرانی در سوریه کشته شدند. سپاه پاسداران در اوایل دسامبر از کشته شدن دو تن از افسران خود در پی حملات اسرائیل به سوریه خبر داد اما جزئیاتی درباره این دو تن ارائه نکرد.

این عملیات پیامهای نظامی دیگری نیز دارد که از جمله آنها مختل کردن خطوط لجستیک ایران است که از طریق آن به متحدان خود در سوریه و لبنان از جمله حزب الله، تسلیحات ارسال می‌کند. پیام دیگر این عملیات به تهران این بود که عناصر سپاه پاسداران ایران در سوریه بیش از پیش زیر ذره بین و هدف اسرائیل هستند. در گرماگرم درگیریها در مزر لبنان و اسرائیل و افزایش تنش آفرینی های حزب الله، و بالا گرفتن نگرانیها از در گرفتن یک جنگ تمام عیار، این عملیات به منزله یک هشدار به «حزب الله» نیز بود.

دو. پیامهای امنیتی و اطلاعاتی

حال، جا دارد که از زاویه محل وقوع عملیات به این حادثه نگاه کنیم. منطقه زینبیه بعد از انقلاب مردمی ۲۰۱۱ میلادی علیه بشار اسد رئیس جمهور سوریه، برای «سپاه قدس» یک منطقه حیاتی به شمار می‌رود و هزاران تن از جنگجویان تحت فرمان ایران در این منطقه حضور دارند. در نتیجه، می‌توان گفت که اسرائیل قلب نفوذ ایران در سوریه را هدف قرار داده است. بنابراین، نمی‌توان این حمله اسرائیل به منطقه ای که کاملاً در کنترل ایران است، و منجر به کشته شدن فرمانده بلندپایه ایرانی شده است را یک حمله کورکورانه دانست. این حمله اسرائیل که قلب نفوذ ایران را هدف قرار داد، یک پیام پنهان دیگری نیز دارد. در واقع، اسرائیل خواسته است توان اطلاعاتی و دقت در عملیات خود را به نمایش بگذارد

که می تواند با کسب اطلاعات کاملا دقیق، فرماندهان ایرانی در سوریه را هدف قرار می دهد.

این نوع حملات دقیق، مقامات ایرانی را در مورد توان تل آویو در نظارت بر تحرکات فرماندهان ایرانی در داخل سوریه برانگیخته است که اسرائیل چگونه اطلاعات دقیقی در مورد زمان و مکان حضور موسوی کسب کرده است. آیا اسرائیل یک نفوذی در داخل ایران دارد؛ مانند آنچه تهران در سالهای اخیر شاهد نفوذ امنیتی و اطلاعاتی در داخل بوده است و یا اینکه این عملیات ثمره همکاری اسرائیل و روسیه است؟ و این یک سؤال کاملا به جایی است؛ به ویژه اینکه از چندی قبل، سکوت روسیه در قبال صدها حمله اسرائیل به مواضع ایران و پایگاههای شبه نظامیان مورد حمایت آن، تردیدهای تهران را برانگیخته است؛ گفتنی است که از ماه اکتبر گذشته تا کنون بیش از ۳۰ حمله اسرائیل به اهداف ایرانی صورت گرفته است که روسیه هیچ واکنشی در قبال آن نشان نداده است.

همچنین در روزهای اخیر رابطه ایران و روسیه به خاطر چندین مسأله تنش آلود شده است که از جمله آنها می توان به هماهنگی میان موضع روسیه با موضع کشورهای عربی در قبال بحران فلسطین و اسرائیل و حمایت روسیه از تلاشهای عربی برای یافتن راه برون رفت از بحران کنونی اشاره کرد؛ این در حالیست که ایران با چنین موضعی مخالفت می ورزد. علاوه بر آن، موضع روسیه در مخالفت با دخالت ایران در امور داخلی کشورهای عربی و مخصوصا اشغال سه جزیره اماراتی توسط ایران، به تنش میان ایران و روسیه دامن زده است.

سه. تنش آفرینی های اسرائیل در منطقه

نمی توان این حمله را از تنشهای منطقه ای و مخصوصا از درگیری های اسرائیل در جنوب لبنان که همزمان با افزایش شدت جنگ در غزه بالا گرفته است، جدا دانست. تنشها در جبهه جنوب لبنان از زمان آغاز این جنگ تا کنون به طور بی سابقه ای افزایش یافته و وارد مرحله تازه ای شده است. اسرائیل در صدد است با وارد کردن یک ضربه کاری به حزب الله، یک معادله تازه ای را در مرزهای شمالی خود برقرار کند و در نتیجه، بخشی از

هزینه های توفان الاقصی را که در ۷ اکتبر ۲۰۲۳ میلادی آغاز شد، بر ایران تحمیل کند و ایران را در مورد پرونده های اختلافی دیگری مانند پرونده هسته ای و دیگر پرونده ها تحت فشار قرار دهد.

سوم: موضع ایران و واکنشهای احتمالی

در پی کشته شدن مهمترین فرمانده ایرانی در سوریه، مقامات ایرانی بی درنگ فریاد انتقام سر دادند. ابراهیم رئیسی رئیس جمهور ایران این حمله را «ناجوانمردانه» و نشان از «ناتوانی اسرائیل و شکست آن» در منطقه خواند. او اسرائیل را تهدید کرد که «تاوان این جنایت را خواهد پرداخت». سردار رضا طلایی نیک سخنگوی وزارت دفاع نیز این اقدام اسرائیل را «نقض آشکار حاکمیت سوریه» خواند و تهدید کرد که ایران «پاسخ کوبنده ای» به این حمله خواهد داد.

هنوز مشخص نیست که ایران چگونه و چه زمانی در مقابل این حمله پاسخ خواهد داد. اما آنچه مسلم است این است که ایران که چندین دهه به اقدامات تهدید آمیز برای اسرائیل دست زده است، اکنون این اقدام اسرائیل ایران را در سطح داخلی و منطقه ای در مضمسه و در مقابل گزینه های سختی قرار داده است؛ زیرا اگر ایران در مقابل این حمله پاسخی ندهد، هم تأثیر این حمله اسرائیل عمیق تر خواهد بود و هم اینکه اسرائیل برای دفعات آینده سطح و دامنه حملات خود را افزایش خواهد داد و در نتیجه، معادله تازه ای را در درگیری با تهران تعریف خواهد کرد. اما اگر به این حمله پاسخ دهد، شاید پای ایران ناخواسته به این جنگ کشیده شود و یا حداقل مجبور خواهد شد بخشی از هزینه های این جنگ را بپردازد.

از این رو، می توان گفت که پاسخ ایران در این روندها خلاصه خواهد شد:

یک. پاسخ مستقیم: یعنی اینکه تهران مستقیماً به اسرائیل حمله ای انجام دهد. باید گفت که این احتمال بعید به نظر می رسد؛ زیرا اقدام تهران به گشودن جبهات بیشتر، سبب می شود که این کشور به نحو بی سابقه ای کنترل اوضاع را از دست بدهد و به طور ناخواسته طبق نقشه

اسرائیل به جنگ مستقیم کشانده شود. در حال حاضر تهران تلاش می کند از چنین سناریویی دوری کند تا بتواند دستاوردهایی که در طول ۱۳ سال در سوریه برای خود رقم زده را حفظ کند. با توجه به دکترین نظامی ایران و توان نظامی این کشور و همچنین ماهیت واکنشهای این کشور به حملات پیشین و ترور شخصیت های نظامی و دانشمندان هسته ای مانند قاسم سلیمانی و محسن فخری زاده، می توان گفت که انتظارات آن است که تهران به واکنش در سطح بالا اقدامی نکند.

دو. انتقام از طریق بازوهای نیابتی و هدف قرار دادن منافع اسرائیل

در منطقه: انتظار می رود که ایران از رویارویی مستقیم با اسرائیل پرهیز کند و به واکنش حساب شده و محدود اکتفا کند. مثلا منافع اسرائیل را در جایی دیگر و دور از اسرائیل هدف قرار دهد. واکنش ایران در همان روندهای پیشین یعنی تنش آفرینی نظامی، امنیتی و یا سایبری خلاصه خواهد شد که احتمالا یا از جنوب سوریه به حریم هوایی منطقه جولان اشغالی وارد شود و یا اینکه کشتی هایی که مالکان آنها اسرائیلی هستند را در خلیج عربی و یا دریای عرب هدف قرار خواهد داد. و این روشی است که تهران از مدتها پیش آن را در پیش گرفته است. و این احتمال هم وجود دارد که به حملات از داخل سوریه و یا دریای سرخ شدت بخشد یا اینکه از طریق جبهه جنوب لبنان پاسخ دهد البته این سناریوی اخیر در زمان کنونی بعید به نظر می رسد. یکی از واکنشهای احتمالی ایران در آینده این است که به حملات سایبری و اطلاعاتی دست بزند و شهروندان اسرائیلی را در کشورهای دیگر هدف قرار دهد.

برآیند و نتیجه گیری

کشته شدن فرمانده نظامی ایران یک رخداد تأثیرگذار در سوریه است و از لحاظ اهمیت با کشته شدن قاسم سلیمانی فرمانده سابق سپاه قدس در حمله ایالات متحده برابری می کند. و شاخص مهمی است که با تحولات پرونده هایی که برای ایران و اسرائیل اهمیت دارد، مرتبط است. مثلا، تل آویو خواسته است با این عملیات، هزینه توفان الاقصی را بر ایران تحمیل

کند. و یا اینکه این پیام را به ایران برساند که مبادا از سرگرم بودن اسرائیل و امریکا در غزه استفاده کرده و پایگاههای خود را در داخل سوریه و عراق تقویت کند. و یا اینکه این عملیات در پاسخ به افزایش سطح فعالیت‌های هسته ای ایران در روزهای اخیر انجام شده است و یا در پاسخ به تهدیدات حوثی‌های مورد حمایت ایران علیه منافع تل آویو صورت گرفته است. و این احتمال نیز مطرح است که اسرائیل چون می‌داند که ایران در حال حاضر قصد ورود به جنگ مستقیم را ندارد، به این عملیات مبادرت ورزیده است؛ زیرا در صورت دخالت مستقیم ایران، ایالات متحده نیز مستقیماً علیه ایران وارد عمل خواهد شد.

با توجه به اینکه منطقه در حال حاضر از یک تنش امنیتی و سیاسی بزرگی رنج می‌برد، احتمالاً این حمله به این تنش دامن خواهد زد. در پی خنثی شدن عملیات قاچاق اسلحه از سوریه به اردن و اتهام امان به شبه نظامیان مورد حمایت ایران مبنی بر دست داشتن در این عملیات بی سابقه، وضعیت امنیتی میان سوریه و اردن تنش آلود است. همچنین افزایش تنش‌ها در لبنان و عراق و نیز تنش آفرینی‌های حوثی‌ها در دریای سرخ همگی از نزدیک شدن به وضعیت خطرناکی حکایت دارد که کشورهای منطقه تلاش می‌کنند از آن دوری کنند اما اقدامات ایران و اسرائیل مخصوصاً در غیاب موضع قاطعانه آمریکا در قبال اقدامات تنش‌زای این دو کشور، بر وخامت اوضاع دامن می‌زند.

